احمد بخشایش‌اردستانی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، در گفت‌وگو با «شرق» مطرح کرد

عفو معیاری؛ گامی برای آزادی زندانیان سیاسی و امنیتی

نفیسه زارع‌کهن: به مناسبت فرخنده میلاد پیامبر رحمت، حضرت محمد مصطفی(ص) و امام صادق(ع)، رهبر انقلاب با درخواست رئیس قوه قضائیه برای عفو و تخفیف مجازات جمعی از محکومان موافقت کردند. این اقدام فقط یک سنت نیکو در مناسبت‌های مذهبی نیست، بلکه گامی معنادار برای احیای اعتماد اجتماعی، التیام زخم‌های گذشته و تأکید دوباره بر جایگاه رأفت اسلامی در نظام حکمرانی به شمار می‌آید.

در میان مشمولان این عفو، توجه به برخی از محکومان جرائم امنیتی -که با گذشت بیش از پنج سال از محکومیت‌شان، رفتاری خلاف مصالح عمومی نداشته‌اند- نشانه‌ای مهم از گشودگی فضا، آمادگی برای گفت‌وگو و تلاش برای بازگرداندن هم‌وطنان به مسیر سازنده مشارکت اجتماعی است. این تصمیم می‌تواند حامل پیام روشنی از سوی حاکمیت باشد: بازگشت به جامعه برای کسانی که گذشته را پشت سر گذاشته‌اند نه‌تنها ممکن، بلکه مورد استقبال است.

عفو اخیر که همچنین شامل افراد بیمار، سالمندان و گروه‌های آسیب‌پذیر می‌شود، بار دیگر نشان می‌دهد که نظام اسلامی در پیوند میان عدالت و رأفت، به دنبال راه‌حل‌هایی انسانی و کارآمد برای کاهش جمعیت کیفری، ایجاد آرامش روانی در جامعه و کاستن از تنش‌های سیاسی و اجتماعی است.

در شرایط حساس کنونی که کشور نیازمند تقویت همبستگی ملی و کاهش شکاف‌های اجتماعی است، این نوع تصمیم‌ها می‌تواند نقش مهمی در ترمیم اعتماد عمومی و گسترش فضای همدلی ایفا کند.

احمد بخشایش‌اردستانی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، درباره عفو مورد موافقت رهبر انقلاب اسلامی برای محکومان زندانی به مناسبت ولادت باسعادت پیامبر اعظم(ص) و امام جعفر صادق(ع) به «شرق» گفت: عفو و تخفیف مجازات جمعی از محکومان اقدام بسیار خوبی بوده که به مناسبت ولادت حضرت رسول اکرم(ص) و امام جعفر صادق(ع) اتفاق افتاده است. زمانی که فردی جرمی مرتکب و محکوم به حبس می‌شود، در فضای زندان همواره پشیمان و نادم است و تلاش می‌کند از این فرصت استفاده کرده و در رفتار خود تغییراتی ایجاد کند و مسئولان مربوطه این رفتار اصلاح‌شده را مدنظر قرار می‌دهند.

او افزود: موافقت رهبر انقلاب اسلامی با عفو معیاری جمع زیادی از محکومان که پیشنهاد آن توسط رئیس قوه قضائیه مطرح شد، موجب تشویق دیگر محکومان می‌شود تا آنها نیز به مسیر مسالمت‌آمیز حرکت کنند. این عفو می‌تواند از دیدگاه وحدت ملی و تقویت اعتماد عمومی به نهادهای دولتی تأثیرات مثبت زیادی به همراه داشته باشد. عفو جمعی

می‌تواند سبب کاهش تنش‌ها و شکاف‌های اجتماعی شود.

بخشایش‌اردستانی با اشاره به آیات سوره زلزال بیان کرد: فَمَن یَعمَل مِثقَالَ ذَرَّةٍ خَیرًا یَرَهُ وَ مَن یَعمَل مِثقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا یَرَهُ؛ طبق این آیات قرآنی هر به اندازه ذره‌ای نیکی کند، نتیجه آن را خواهد دید و هرکس به اندازه ذره‌ای بدی کند، نتیجه آن را خواهد دید؛ بنابراین محکومانی که در زندان رفتار، اخلاق و مشی آنها برابر با اصول مدنظر بود مورد عفو قرار گرفته‌اند.

او افزود: عفو اخیر تفاوت‌هایی را به همراه داشت، به طوری که رئیس قوه قضائیه دستور داد معیارهایی را هیئتی از مسئولان عالی قوه قضائیه برای محکومان تهیه کنند و مهم‌ترین شروط برای عفو معیاری محکومان امنیتی این بود که پنج سال از زمان محکومیت آنها سپری شده باشد و موضع‌گیری مخالف مصالح کشور و ضدامنیتی نداشته باشند و همچنین در دوره جنگ ۱۲روزه برای تقویت انسجام ملی تلاش کرده باشند.

عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی بیان کرد: در این عفو محکومان امنیتی مشمول عفو قرار گرفتند که زندانی‌بودن آنها هیچ ضرورتی ندارد و آزادی آنها نیز هیچ ضرری برای امنیت جامعه در پی نخواهد داشت. حسن این عفو معیاری این است که بخش عمده محکومانی که آزاد می‌شوند زندانیان سیاسی و امنیتی هستند.

او ادامه داد: عفو و تخفیف محکومان و بازگشت آنها به آغوش خانواده تأثیرات مثبتی بر جامعه دارد و باعث کاهش هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی بر دولت می‌شود. بسیاری از محکومان در زندان مهارت‌های شغلی را کسب می‌کنند و پس از آزادی مشغول به کار می‌شوند و در زندگی آنها نشاط خانوادگی برقرار می‌شود.

قطب‌نما بر مدار دیگر

ادامه از صفحه ۲

... از برخی مقامات و دیپلمات‌های برجسته کشور شنیدم، اکنون آقای باقری به این نتیجه رسیده که ما در گذشته اشتباه کردیم، زمانی که با برجام و مذاکرات مخالفت کردیم. معتقد است که ما در آن زمان می‌توانستیم از برجام حمایت کنیم، اما در عین حال انتقادات خود را برای اصلاح هرچه بیشتر و بهتر آن داشته باشیم. پس این حرف تا حدی درست است که باقری امروز، باقری گذشته نیست.

حتی اگر باقری امروز، باقری گذشته نباشد، درخصوص توانایی او که محل تردید است؟

اگر فرض بگیریم که آقای باقری توانایی‌های لازم را هم نداشته باشد، با توجه به ترکیب فعلی شورای عالی امنیت ملی، این مسئله تقریباً پوشش داده خواهد شد.

می‌خواهم وارد مباحث تحلیلی با شما شوم و قدری از نگاه آسیب‌شناسانه و انتقادی فاصله بگیرم. طبق همان مقوله ساختار-کارگزار و در ایدئال‌ترین سناریوی ممکن، اگر توان حداکثری را برای ساختار و کارگزار در نظر بگیریم و این توانایی‌های بالا در هم ضرب شود و عدد بزرگی هم به دست آید، ضمن آنکه اختیارات لازم هم به علی لاریجانی داده شود، می‌تواند در شرایط کنونی کاری از پیش ببرد؟ بیانیه هفته گذشته از سوی آمریکا، آلمان، فرانسه و انگلستان، آن‌هم ۴۸ ساعت بعد از توافق تهران و آژانس در قاهره، نشان می‌دهد ما با یک ابر بحران جدی در حوزه سیاست خارجی مواجه هستیم و در فاصله کمتر از دو هفته تا بازگشت قطع‌نامه‌ها و تحریم‌های شورای امنیت ملی نمی‌توان انتظار دم مسیحایی داشت.

من در حوزه سیاست خارجی اعتقادی به این عبارات مانند دم مسیحایی و عصای موسایی ندارم. واقعیت امر این است که دیپلماسی یک علم است و عالم سیاست هم به‌شدت سیال است. در این شرایط، امکان دارد یک سیاست‌مدار امروز طرفدار «سناریوی الف» باشد و فردا طرفدار «سناریوی ب». پس در عالم سیال سیاست و بنا بر اقتضائات و ضرورت مکان و زمانی، باید هوشمندانه و منعطف عمل کرد. ما که اخباری نیستیم و بگوییم چون ۴۵ سال پیش گفتیم مرگ بر آمریکا و مذاکرات با آمریکا ممنوع است، امروز هم همان را تکرار کنیم و آن را مبنای سیاست خارجی قرار دهیم. پس چه آقای لاریجانی و چه هر فرد دیگری، در شرایط کنونی چاره‌ای جز این ندارد که با اقتضائات زمان و مکان تصمیم بگیرد و عمل کند. او هم یک سیاست‌مدار عادی اما در یک تراز بالاست. اینجا طبیعتا باید کل مجموعه نظام با آقای لاریجانی همکاری کند.

ولی ما دو هفته بیشتر وقت نداریم! با توجه به این بیانیه چهارجانبه هم به نظر می‌رسد تقریبا بازگشت قطع‌نامه و تحریم‌های شورای امنیت، ذیل نگاه سیاسی غرب و زیاده‌خواهی آنها مسجل است. به همین دلیل است که من معتقد به استفاده از کلماتی مانند دم مسیحایی یا عصای موسایی هستم؛ چون واقعا چیزی شبیه به یک معجزه باید کشور را از بحران کنونی و در بازه زمانی کوتاه فعلی برهاند؟

نکته شما درست است، اما من به یکی، دو تصمیم اخیر در حوزه پرونده هسته‌ای که در هفته گذشته انجام شد، نگاه می‌کنم و تصورم این است که در روزهای پیش‌رو می‌توان شاهد وقوع اتفاقات مثبت و امیدوارکننده بود.

بیمی ندارید که کارشکنی شود؛ کمااینکه دیدیم در جریان توافق تهران و آژانس در قاهره چه حملاتی صورت گرفت؟

چرا، انتظار حملات را دارم. بالاخره کاسبان تحریم در کشور ما یک قدرت بزرگ هستند. قبل‌تر در مصاحبه با خود شما در همین روزنامه «شرق» گفته بودم که کاسبان تحریم یک ویترین ایدئولوژیک دارند که از ارزش‌های اسلامی و انقلابی مانند خدا، پیغمبر، امام، رهبری، انقلاب، شهدا و... هزینه کرده و طوری ادعا می‌کنند که گویا رهبری در جریان هیچ تصمیم و اتفاقی نیست. انگار آقای پزشکیان، آقای لاریجانی، آقای عراقچی و دیگر مسئولان، مستقل و سرخود تصمیم می‌گیرند. در صورتی که من معتقدم و تأکید می‌کنم که در زمان برجام و بعد از آن، هیچ تصمیم مهمی در حوزه سیاست خارجی گرفته نشده است، مگر با هماهنگی و چراغ سبز شورای عالی امنیت ملی و رهبری؛ در این میان، شاید در پی‌ریزی و پیگیری تاکتیک‌ها، سلایق افراد دخیل شده باشد، اما در پی‌ریزی و پیگیری استراتژی‌ها، قطعا نظر کل نظام به رهبری منتقل و لحاظ شده است و در این بین، یا رهبری شخصا دستور به انجام آن می‌دهند یا پیشنهادات را از دیگر مسئولان می‌شنوند و آن را به‌عنوان یک راهکار و نظر نظام ابلاغ می‌کنند تا افراد در حوزه اجرا آن را پیش ببرند.

گفته می‌شود بازگشت علی لاریجانی به شورای عالی امنیت ملی و محول‌شدن پرونده هسته‌ای به او، می‌تواند یک پالس به بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای و همچنین یک پالس برای فضای سیاست داخلی در پی داشته باشد. ارزیابی شما در این رابطه چیست؟ واقعا کشورهای پیرامون و غربی‌ها و همچنین چهره‌ها، احزاب و جریان‌های سیاسی در داخل کشور از محول‌شدن پرونده هسته‌ای به لاریجانی چه برداشتی دارند؟

به نظر من، آمدن آقای لاریجانی به شورای عالی امنیت ملی و سپردن پرونده هسته‌ای به او، به معنای تغییر در سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران، هم در حوزه سیاست خارجی و دیپلماسی و هم در حوزه هسته‌ای است. این جمله یک معنای مهم را در خود دارد که هم بازیگران منطقه‌ای و غربی‌ها آن را فهمیده‌اند و هم داخلی‌ها آن را به خوبی درک کرده‌اند. البته برخی هم به دلیل اختلافاتی که با آقای لاریجانی دارند، کماکان می‌توانند کارشکنی کنند. اما در کل، برداشت من این است که اکنون کل نظام تصمیم گرفته است با انتخاب لاریجانی و حمایت از او، کشور را از وضعیت کنونی خارج کند.

پس این را هم بپرسم. چطور بعد از جنگ ۱۲روزه، آقای لاریجانی در یک خط و نشان مستقیم برای مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گفته بود «بعدا به حساب گروسی می‌رسیم»، اما زمانی که همین علی لاریجانی به دبیری شورای عالی امنیت ملی می‌رسد، شاهد توافق تازه با آژانس هستیم؟ این گروسی مگر همان گروسی نیست؟

پاسخ به این سؤال را قبل‌تر داده بودم و عنوان کردم که سیاست‌مداران بنا بر اقتضائات زمان و مکان، امکان دارد امروز سناریوی الف را انتخاب کنند و فردا سناریوی ب را درست بدانند. لذا طبیعی است که در شرایط مختلف مکانی و زمانی، سیاست‌مداران حرف‌های مختلف بزنند. ما که اخباری نیستیم؛ ما باید طبق شرایط روز بحث کنیم. بله، بعد از جنگ ۱۲روزه، این مسئله مطرح بود که آقای گروسی نقش مخربی در آن تجاوز داشتند، اما اکنون بعد از دو ماه، فضا فرق کرده است. ما باید خط تحلیلی و خط سیاسی را ببینیم. نمی‌شود یک جمله، مبنای تصمیم‌گیری در همه شرایط باشد. اتفاقا به نظر من، آن جمله آقای لاریجانی درخصوص مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی باعث شد که گروسی تا مدتی از مواضع ضدایرانی خود عقب‌نشینی کند و الان هم به نظر من، به‌رغم برخی حملات و انتقاداتی که در داخل به گروسی انجام می‌شود، مدیرکل آژانس سیاست سابق را ندارد.

برای سؤال آخر، به بخشی از توضیحات مصاحبه پنجشنبه‌شب عباس عراقچی درباره حوزه اختیارات وزارت امور خارجه و شورای عالی امنیت ملی بازمی‌گردم که به نظر می‌رسید از نوعی نگرانی وزیر امور خارجه از سپرده‌شدن امر مذاکرات به لاریجانی حکایت داشت. شما چنین تصوری دارید و شاهد مذاکرات موازی خواهیم بود یا نوعی از همپوشانی در دستور کار است؟

مذاکرات موازی در کار نیست. وزارت امور خارجه همواره مجری سیاست‌ها و دستورات شورای عالی امنیت ملی بوده است. الان هم فضا تغییر نکرده و کماکان وزارت امور خارجه و وزیر، مجری سیاست‌های شورای عالی امنیت ملی است. طبق فرمایش مقام معظم رهبری، وزارت امور خارجه و شخص وزیر، تعیین‌کننده سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران نیست، بلکه مجری آن است و آقای عراقچی هم طبق همان روال عمل خواهد کرد. باید ببینیم شورای عالی امنیت ملی متناسب با فضا و مکان، چه سیاستی را برخواهد گزید.